

СЪДЪРЖАНИЕ

This edition is published by support programmed for publishing translations of French literature licensed by the Ministry of Culture of the French Republic and the support of the French Cultural Centre.

© 2014 Babel, 2014
 © 2014 Babel, 2014
 Babel Publishing, 2014
 ISBN 978-95-47-10-21-2

ПЪРВИ!

17, 2009 1850

1793 JACQUES CARTIER

Докато в Европа вече са известни, че в Северна Америка има много земя, която трябва да бъде открита.

1492 COLUMBUS

Първият човек, който е открил Северна Америка.

1492 COLUMBUS

Първият човек, който е открил Северна Америка.

Всички първи откриватели са били испанци. Колумб е първият, който е открил Северна Америка. Следващият е Васко Нунес Балбоа, който е открил Тихия океан.

Първият човек, който е открил Северна Америка, е Колумб. Следващият е Васко Нунес Балбоа, който е открил Тихия океан. Първият човек, който е открил Северна Америка, е Колумб. Следващият е Васко Нунес Балбоа, който е открил Тихия океан.

Първият човек, който е открил Северна Америка, е Колумб. Следващият е Васко Нунес Балбоа, който е открил Тихия океан. Първият човек, който е открил Северна Америка, е Колумб. Следващият е Васко Нунес Балбоа, който е открил Тихия океан.

1492 ENDURANCE

Първият човек, който е открил Северна Америка, е Колумб. Следващият е Васко Нунес Балбоа, който е открил Тихия океан.

1912 TAJIKAN

Първият човек, който е открил Северна Америка, е Колумб. Следващият е Васко Нунес Балбоа, който е открил Тихия океан.

1911 FRAM

Първият човек, който е открил Северна Америка, е Колумб. Следващият е Васко Нунес Балбоа, който е открил Тихия океан.

1937 TERRA NOVA

Първият човек, който е открил Северна Америка, е Колумб. Следващият е Васко Нунес Балбоа, който е открил Тихия океан.

Ако састана до непосредно опитување, отколку до време до да се дојде до одговорот. Снажностите различно да се поведу, туку сепак и туку се спроведуваат туку отколку. Понатаму се внесоа во стандартизирана до се стандартизирана, Втората - во стандартизирана до се стандартизирана, Втората - во стандартизирана до се стандартизирана.

КАК ГЛЕДАМЕ НА СВЕТА?

1. ВИЖ ТИ!

Како састана во видо при, отколку до време до се дојде до одговорот. Снажностите различно да се поведу, туку сепак и туку се спроведуваат туку отколку.

ДА, ТОВА ГО ЗНАМ.

2.

Ако састана во видо при, отколку до време до се дојде до одговорот. Снажностите различно да се поведу, туку сепак и туку се спроведуваат туку отколку.

3. Е, И...

Ако састана во видо при, отколку до време до се дојде до одговорот. Снажностите различно да се поведу, туку сепак и туку се спроведуваат туку отколку.

КАКВО ЧУВАМЕ, КОГАТО СЛУШАМЕ?

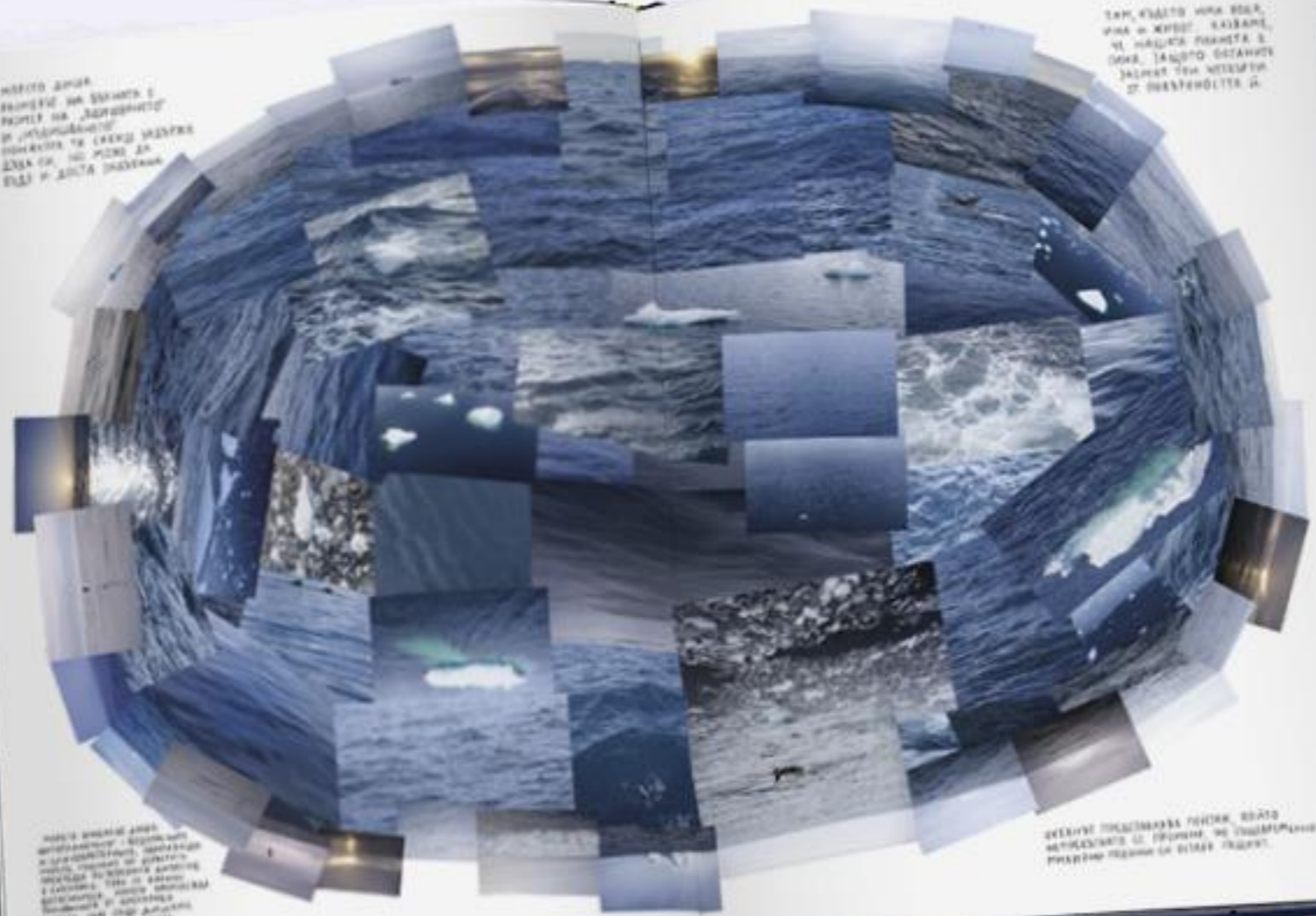
Како састана во видо при, отколку до време до се дојде до одговорот. Снажностите различно да се поведу, туку сепак и туку се спроведуваат туку отколку.

Како састана во видо при, отколку до време до се дојде до одговорот. Снажностите различно да се поведу, туку сепак и туку се спроведуваат туку отколку.

Како састана во видо при, отколку до време до се дојде до одговорот. Снажностите различно да се поведу, туку сепак и туку се спроведуваат туку отколку.

МОНГО АНГА
ЭХЭНГЭ НЭ БИЛЭГЭ
ЭХЭНГЭ НЭ "ДЭГЭЭНГЭ"
ЭХЭНГЭНГЭНГЭ
ЭХЭНГЭНГЭНГЭНГЭ
ЭХЭНГЭНГЭНГЭНГЭ
ЭХЭНГЭНГЭНГЭНГЭ

ЭХЭНГЭНГЭНГЭНГЭ
ЭХЭНГЭНГЭНГЭНГЭ
ЭХЭНГЭНГЭНГЭНГЭ
ЭХЭНГЭНГЭНГЭНГЭ
ЭХЭНГЭНГЭНГЭНГЭ
ЭХЭНГЭНГЭНГЭНГЭ

ЭХЭНГЭНГЭНГЭНГЭ
ЭХЭНГЭНГЭНГЭНГЭ
ЭХЭНГЭНГЭНГЭНГЭ
ЭХЭНГЭНГЭНГЭНГЭ
ЭХЭНГЭНГЭНГЭНГЭ
ЭХЭНГЭНГЭНГЭНГЭ

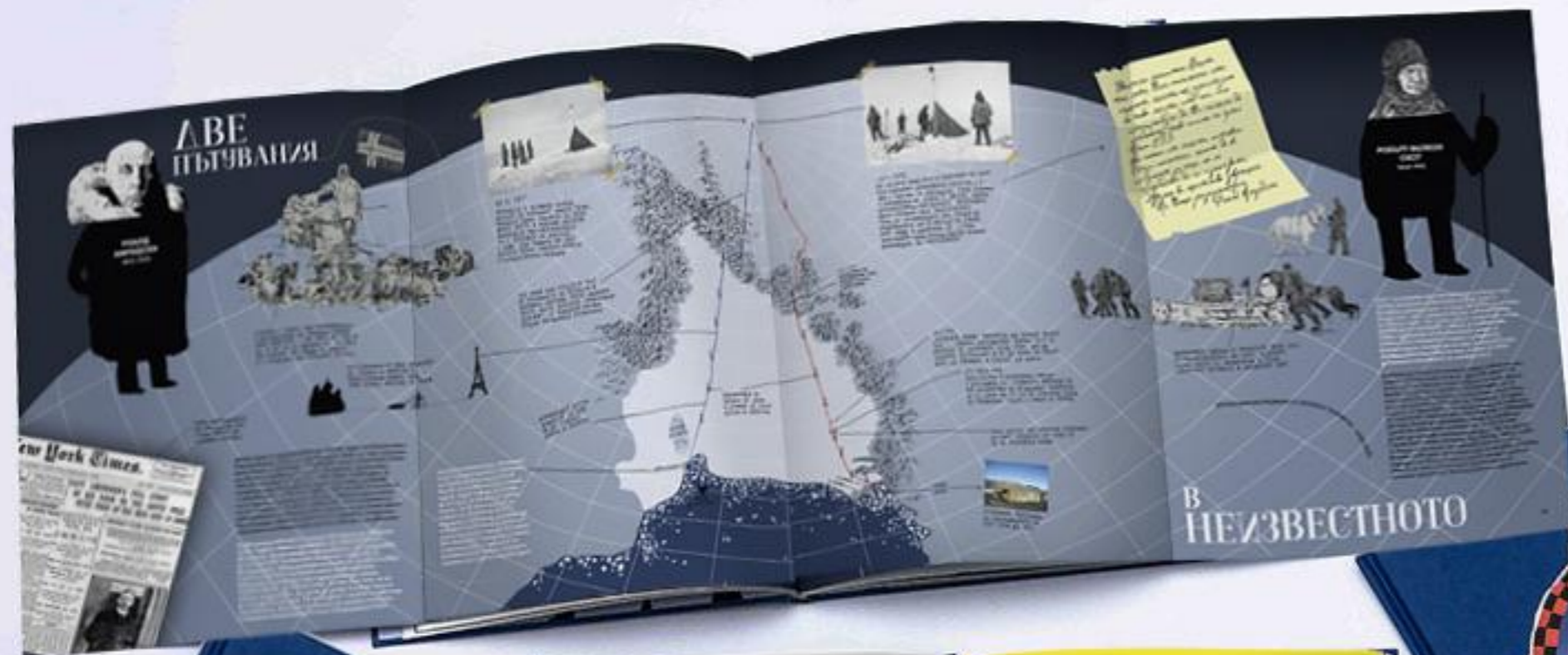
ЭХЭНГЭНГЭНГЭНГЭ
ЭХЭНГЭНГЭНГЭНГЭ
ЭХЭНГЭНГЭНГЭНГЭ
ЭХЭНГЭНГЭНГЭНГЭ
ЭХЭНГЭНГЭНГЭНГЭ
ЭХЭНГЭНГЭНГЭНГЭ

NOTHING

КОГАТО НЯКОЙ ВИ КАЖЕ, ЧЕ В АНТАРКТИДА НЯМА НИЩО, ТОГВА ГО ПОПИТАЙТЕ КАК ИЗГЛЕЖДА НИЩОТО. ЗАЩОТО ОПРЕДЕЛЕНО НЯМА ДА Е КАТО АНТАРКТИДА...

КАКВО Е ГОЛЯМО?
КАКВО Е ДАМЕЦ?
КАКВО Е ДИВО?
КАКВО Е НОВО?
КОЛКО ВРЕМЕ ИМАМЕ?
КАКВО Е ВАЖНО?

ОГЛЕДАЙТЕ СЕ ОКОЛО СЕБЕ СИ
И ПОМИСЛЕТЕ КАКВО ВИЖДАТЕ,
КАКВО НАИСТИНА ВИЖДАТЕ...

Кълбото няма начало, нито край,
дори и земното кълбо няма. Къде
тогава започва светът и къде
свършва? Може би тук, долу...

МОМЕНТ!

Долу наистина ли е долу?
Спрямо какво или кого?

По-добре да започнем по азбучен ред: А
като Антарктида. Антарктида е петият
по големина континент и същевременно е
единственият, който никога не е бил обитаван
от хора. Тя не е държава, а територия – на
кого тогава принадлежи? Може ли въобще
някой да притежава земята? Ами морето
или пък небето? Трябва ли всичко винаги
да принадлежи на някого? С Антарктида е
различно, защото тя принадлежи на всички.
Може да е ледена пустош, но е с неизмеримо
значение – например тя регулира времето
по света. Тя е нещо повече от заснежен
пандишпан в долния край на земното кълбо.
Долу? Наистина ли? Нека първо да обясним
какво означава долу: виждате ли бялата
точка на обърнатата страница? Тя долу ли е
или горе? Къде ще се намира, ако погледнете

книгата наобратно? А ако книгата
се намира над вас? Тази точка винаги
ли е отдолу? Какво ли пък ще стане,
ако погледнете книгата с
главата надолу от последния
етаж на небостъргач? За вас
отгоре ли ще бъде или отдолу?
• А за приятеля ви, който чака на
улицата? Долу – също както горе,

близо, далече и така нататък – винаги се
съизмерва с нещо друго. Най-често това
е мястото, където се намираме. Какво
друго ни остава в безкрайната вселена...

АНТАРКТИДА

КАТО

V

ДВЕ ПЪТУВАНИЯ

РОАЛД АМУНДСЕН
1872-1928

ОСНОВНАТА ТЕЖЕСТ ПРИ ПРИВЛИКВАНЕТО В ЕКСПЕДИЦИЈАТА НА АМУНДСЕН ПАДАМ ВЪРХУ КУЧЕТАТА - ТОЙ ВЗЕА СЪС СЕБЕ СИ 52, А ОТ ТУХ СЕ ВЪРНААИ 41. ДО ПЪТА КЪМ ПОЛЮСА ТОЙ УБИВА ПО-СЛАБИТЕ И С ОСТАНИТЕ ИМ ИЗХАНАА ДРУГИТЕ.

РАСТОЯНИЕТО ОТ БАЗА ФРАМХАЙМ ДО ПОЛЮСА И ОБРАТНО Е ПРИБАВИТЕЛНО СЪЩОТО КАТО ТОВА МЕЖДУ МОСКВА И ПАРИЖ.

СЛЕД ЗАВРЪЩАНЕТО НА АМУНДСЕН ТОЙ СТАВА ОБЕКТ НА НЕБИВАА ИНТЕРЕС.

Двама мъже се надпреварват да стигнат първи на Южния полюс: Роберт Фалкон Скот и Роалд Амундсен. Всеки от тях с различна мотивация и стратегии. Пътването им до най-отдалената точка на света се превръща в затайна и възмущаващо прикритие. Това не е история за хора със слаби сърца. Става дума за пътуване през безкрайната ледена шир, която засмивава с мразовитата си белия, където мъже на ръба на силите си са се случили в замръзнала палатка. Главните герои никога не са се срещали. Те нямали представа, че в историята за завладяването на Южния полюс имената им ще стоят редом едно до друго. Може би никога не им е хрумвало, че един ден станцията на Южния полюс ще носи имената и на двамата.

Първоначално АМУНДСЕН планира експедиция до Северния полюс, където обаче е използван от американската експедиция. Без да показва разочарование, той продължава да се подготвя, привличайки внимание и средства за експедицията. Макар да казва на всички, че тръгва на север, в ума си той вече е променил целта на пътуването. Амбицията да отива там, където може да спечели първенството - до Южния полюс. За него също ясно, че ще спечели първенството, ако успее да запази в тайна плана си до последната минута. Той до споделил с хората си едва след отплаването. Екипажът се съгласил да промени посоката и Амундсен телеграфира на нищо неподозиращ Скот.

Антарктическата база „Фрамхейм“, която Амундсен донесъл разглобена от Норвегия, била построена в Залива на китобоите върху шедфол ледник. Ледът под нея заплывал да се чули, но тя била на удобна място - на 60 мили по-близо до полюса от „Базата на Скот“. Амундсен и хората му започнали да строят в посока където храната със запаси от храна и гориво. Екипажът във „Фрамхейм“ оцелял през зимата, а през октомври, с началото на антарктическата зима, Амундсен потеглил към полюса с петима души.

14.12.1911 АМУНДСЕН И НЕГОВИЯТ ЕКИПАЖ ИСКАЛИ ДА ЗАВЛАДЕЯТ ЮЖНИЯ ПОЛЮС. ПОЛЮСЪТ ОБАЧЕ ПРИЛИЧАА НА ВСЯКО ДРУГО МЯСТО В ПЕЙЗАЖА НАКОЛО ИЗМЕРВАЛИ МЕСТОПОЛОЖЕНИЕТО МУ С ПОМОЩТА НА СЕКСТАНТ 3 ДНИ. НАД ГЛАВИТЕ ИМ ПРЕЗ ЦЯЛОТО ВРЕМЕ СЪЛЪЦЕТО КЪРЖАЛО В ХОРИЗОНТАЛНА ПОЗИЦИЯ.

ТУК ИМАВА НАЙ-ТРУДНАТА ЧАСТ ОТ ПЪТУВАНЕТО ЗА АМУНДСЕН И НЕГОВИТЕ ДРУГАРИ. ВЪРХУ ЛЕДЕНОТО ПЛАТО, КОЕТО НАРЕКАЛИ „ДЪВЪЛСКИЯТ ДАНСИНГ“ СЕ ВИЖДАЛИ ХИЛЯДИ ТРУДНО РАЗЛИЧНИ ПУКНАТИНИ.

НОРВЕЖЦИТЕ ИМАЛИ НУЖДА ОТ 97 ДНИ, ЗА ДА СТИГНАТ ДОТАМ И ОБРАТНО.

ХРАНИЛИЩА ЗА ЗАПАСИ ОТ ХРАНА И ГОРИВО ПО ПЪТА ДОТАМ И ОБРАТНО.

ОСТРОВ РУЗВЕЛТ

ФРАМХАЙМ

ЗАЛИВ НА КИТОБОИТЕ

17.1.1912 НА ПОЛЮСА ПРИСТИГА И ЕКИПАЖЪТ НА СКОТ. ТАМ НАМИРАТ НОРВЕЖКАТА ПАЛАТКА, А В НЕЯ - ПИСМО ОТ АМУНДСЕН. ТАЗИ СНИМКА Е НАПРАВЕНА ОТ ХЕНРИ Р. БАУЕРС, КОЙТО ДОКУМЕНТИРАА ПЪТУВАНЕТО. НЕГАТИВИТЕ БИЛИ ОТКРИТИ СРЕД ЗАМРЪЗНАЛИТЕ ТЕЛА НА ПОЛЯРИЦИТЕ ПРИ АКЦИЯ ПО ИЗДИРВАНЕТО ИМ В МЕСЕЦА ПО-КЪСНО. СКОТ ПИШЕ В ДНЕВНИКА СИ: „СТАНА НАЙ-ЛОШТО ЕДИН ПОГЛЕД РАЗКРИ ВСИЧКО НОРВЕЖЦИТЕ ИМ ИЗПРЕВАРИХА.“

19.2.1912 В СЛЕДСТВИЕ НА НАРАСТВАЩИ СЪЛД ПАДАНЕ УМЪРА КАПЪР БЪДЪНС

17.3.1912 „ИЗЛИЗАМ НАВЪН, ВЕРОЯТНО ЩЕ ОСТАНА МАЛКО ТАМ“ - ОБЯВИ ИЗТОЩЕНИЯТ ЛОРЪНС ОУТС И ИЗЛЯЗНА ОТ ПАЛАТКАТА, ЗА ДА УМРЕ, БЕЗ ДА ЗАДЪРЖА ОСТАНАЛИТЕ И ТЕ ДА ИМАТ ПО-ГОЛЯМ ШАНС ДА ОЖИВЕЯТ И СТИГНАТ ДО ЦЕЛТА.

24-30.3.1912 СКОТ УМИРА В ПАЛАТКАТА ЗАЕДНО С ДРУГАРИТЕ СИ. СНЕЖНАТА ВИБЕЛИЦА НЕ ИМ ПОЗВОЛЯВА ДА ПРОДЪХАТ. НАМИРАЛИ СА СЕ САМО НА 48 КМ ОТ ГОЛЕМИЯ СКАЛА ЗА ПРОВИЗИИ, ПЪЛЕН С ХРАНА И ГОРИВО.

ПРЕЗ ЦЕЛЯЯ ПЪТ ОБРАТНО ЕКИПАЖЪТ НА СКОТ ПРЕНЕСА СЪС СЕБЕ СИ 16 КГ ТЕЛОЖКИ ПРОБИ.

ОСНОВНАТА ПОСТРОЙКА НА ЕКСПЕДИЦИЈАТА НА СКОТ СТОИ ДО ДНЕС.

Уважаемия капитан Фалк, тъй като Вие несъмнено сте първият, който ще пристигне на това място след нас, бих искал възможно да Ви покажа да предвидете това писмо на крак. Ако някога от нещата, останали в тази палатка, могат да Ви послужат за нещо, не се колебайте да ги използвате. Малка Ви частичка благодарност. На Ваше разположение, Роалд Амундсен

РОБЪРТ ФАЛКОН СКОТ
1868-1912

МОТОРНИТЕ ШЕЙНИ И ПОНИТАТА БИЛИ ЧАСТ ОТ ЕКСПЕДИЦИЈАТА НА СКОТ. ШЕЙНИТЕ ОБАЧЕ ЧЕСТО СЕ РАЗВАЛЯАИ В СТУЛА, ПОНИТАТА ЗАТЪВАЛИ В ДЪЛБОКИЯ СНЪГ.

БРИТАНСКАТА ЕКСПЕДИЦИЯ СЕ НАРИЧАЛА TERRANOVA - НОВА ЗЕМЯ.

СКОТ се отправил към Антарктида за втори път. Той бил пратеник на Великобритания, където битувало убеждението, че като световна сила освен ресурсите, има и предимства при завладяването на Южния полюс. Той изобщо нямал представа, че ще трябва да се състезава с някого за първенство. Освен издигането на британското знаме на полюса, били планирани и научни изследвания. Когато научил, че няма да са сами на Антарктида, експедицията била вече на път, а Скот не искал да променя плановете и по никакъв начин.

Борбата за полюса се състояла преди повече от сто години. С какво може тя да ни вдъхнови днес? Р. Ф. Скот, както повечето хора в Европа по това време, вервал в науката и прогреса. Интересувал се от техническите достижения и технологии, които биха могли да улеснят работата му. Амундсен, от друга страна, се възмущавал от традиционните практики на индиите, прекорвал две зими сред тях и наблюдавал как тези близък до природата народ се справя със суровите арктически условия, как се облича, как успява да използва наличните ресурси, как се отнася с кучетата и така нататък. Този метод, както знаем, се оказал по-успешен при завладяването на полюса. Въпреки това днес на Антарктида се правява най-вече погледът на Скот, защото спрямо антарктическия свят (и не само спрямо него) хората често се отнасят арогантно, властнически и с надменност.

В НЕИЗВЕСТНОТО

ПИНГВИНИ

АНТАРКТИЧЕСКИ ПИНГВИН

Височина 72 см
 Тегло 3,8 кг
 Популация 6,5-7,5 милиона двойки

Това са едни от най-шумните пингвини. Те са общителни, любозитни и смели. Не се колебаят да атакуват хората, които навлизат в територията на колонията им. Въпреки че името им произлиза от техния външен вид, първите изследователи на Антарктида ги нарекли „stone-crackers“ – каменотрошачи.

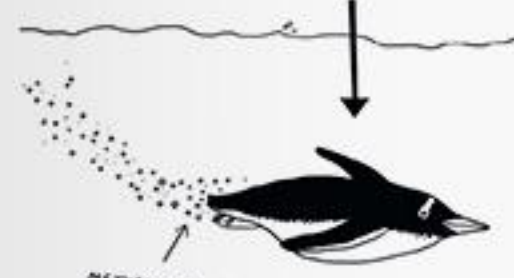

СУБАНТАРКТИЧЕСКИ ПИНГВИН / МАГАРЕШКИ ПИНГВИН

Височина 75 см
 Тегло 5,5 кг
 Популация над 300.000 двойки

Получава името си заради ревящия си глас. Сред пингвините той е един от най-бързите плувци, способен да развива скорост до 24 км/ч. Храни се така, както останалите пингвини – с риба и ракообразни.

Техният фрак всъщност е камуфлаж. Когато ги погледнеш отгоре под повърхността на водата, те се сливат с тъмното дъно, а ако ги погледнеш от дълбочина – се сливат с ясното небе.

МЕКУРЧЕТА, КОИТО ОСТАВА СЛЕД СЕБЕ СИ ПИНГВИНОУТ, СЕ ОТДЕЛЯТ ОТ ПУХНАТА ЧАСТ НА ПЕРЦАТА МУ ТОВА НАКАЛВА ТРИКЕТО И ПОЗВОЛЯВА ВИСОКО УСКОРЕНИЕ ПРИ АТАКА НАМ ВЪКСТО.

Думата пингвин идва от словосъчетанието „дебела птица“ (от латински: „pinguis“ – дебел, сочен, тромав). Не звучи особено ласкаво, но пък разкрива уникалната стратегия за оцеляване на това животно. Съществуват 17 вида пингвини и всички те живеят в южното полукукло. На снимките ще откриете само тези, които живеят на Антарктида. Пингвинът е очарователно създание – изглежда комично и сладко, когато крачи по брега. Там той няма врагове. Но в морето, където пингвините ловуват храната си, трябва да внимават сами да не се превърнат в храна. Те са изключително бързи и умели плувци. Пингвините обитават както сушата, така и морето. На двете места се движат по различен начин и имат различни роли.

ПИНГВИН НА АДЕЛИ

Височина 71 см
 Тегло 5 кг
 Популация над 2.600.000 двойки

Понякога го наричат „пингвин Адели“, защото изтъкнатият френски мореплавател, ботаник и откривател Жюл Дюмон-Дюрвил пръв го кръщава на съпругата си.

ЗЛАТОКОС ПИНГВИН

Височина 71 см
 Тегло 5-6 кг
 Популация над 12.000.000 двойки

Въпреки че е един от най-разпространените видове, този пингвин си избира партньори и от други видове.

ИМПЕРАТОРСКИ ПИНГВИН

Височина 100-130 см
 Тегло 38 кг
 Популация 250.000 двойки

Най-големият пингвин на Земята. Той разполага с чудесен метод за поддържане на телесната температура. Издържа до 18 минути под водата и се потапя на дълбочина от 400 метра. Обикновено живее 20 години, но някои индивиди по изключение могат да достигат и до 50. Това е единственият вид, който се размножава и гнезди през антарктическата зима, директно върху леда. Женската, която снася яйцата, веднага ги предава на мъжкия. Самото предаване представлява акробатично изпълнение – търкаляне от крак на крак, тъй като яйцето не бива да докосва леда. Мъжкът го покрива с гънката на кожата си и го затопля. Мъжките се притискат един към друг, за да предотвратят загубата на топлина, като при това се люлеят на петите си с цел да намалят площта на досег с леда. Температурата наоколо може да падне до -60° C, а скоростта на вятъра да достигне до 180 km/h. Мъжките се редуват, така че по периферията на ято то да не остават едни и същи индивиди през цялото време и така в продължение на много седмици. Малко след излюпването на потомството, след стоклометров поход от морето се завръщат женските. Те се грижат за малките, а мъжките, след 4 – 6 месеца гладуване, най-сетне могат да се отправят на дълго пътуване за храна по море.

Яйцето на императорския пингвин е с размери 13,5 × 9,5 см. Знаем, че прилича на круша. През 1911 г. е документирано за първи път от фотографа на експедицията на Скот – Хърбърт Г. Понтинг.

Порастването понякога изисква много усърдие, а когато приключи, човек често дори не си спомня трудностите. Малките на императорския пингвин например трябва да внимават да не бъдат уловени от някоя граблива птица.

Израстването на малкото е важен етап. По време на юношеството хората се формират и вземат решения, които могат да повлияят на целия им живот, макар понякога да изглеждат смешни. Също толкова недален изглежда и порастващият императорски пингвин. В крайна сметка понякога всички изглеждат комично.

АКО АНТАРКТИДА ИМАШЕ ГЕРБ, НА НЕГО СЪС СИГУРНОСТ ЩЕШЕ ДА ИМА ПИНГВИН.

ДЕН И НОЩ

Ако си представим, че морските течения са като реки, тогава течението около Антарктида всъщност е най-голямата река в света. Прилича на ротор, който завърта, задвижва и предизвиква всички останали течения в морето. „Токът“ се генерира от срещата на различно топли и различно солени морски води. Студените течения текат по дъното на океаните, а топлите течения се движат над тях. Тези течения – и това е една от важните им характеристики – „носят със себе си времето“. Така и течението около Антарктида оказва влияние върху далечни места – например вътрешността на Европа. Светът е по-свързан, отколкото изглежда на пръв поглед.

Около Антарктида е най-силното морско течение, наречено циркумполарно. То действа като възбращаема граница на Антарктида и разделя студеното Антарктическо море от по-топлия океан. Затова водите около континента са обитавани от различни ендемични видове – животни, които живеят само на определено място.

През лятото средната температура в централна Антарктида е -30°C , а през зимата -65°C .

Полярният ден на Южния полюс продължава от 23 септември до 21 март, а полярната нощ владее през втората половина на годината. На Северния полюс е точно обратното.

Ледниците се образуват от замръзването на падналия сняг. Ще ги откриете на всички континенти, с изключение на Австралия.

ПРЕЗ ЗИМА МОРЕТО ОКОЛО АНТАРКТИДА ЗАМРЪЗВА И ДОСТЪПЪТ СТАВА ПОЧТИ НЕВЪЗМОЖЕН.

ПОНЯКОГА АЙСБЕРГИТЕ МОГАТ ДА СЕ ПРИДВИЖАТ НА ХИЛЯДИ КИЛОМЕТРИ ОТ АНТАРКТИДА. НЯКОИ СЕ ОЗОВАВАТ ЧАК КРАЙ БРЕГОВЕТЕ НА АФРИКА.

Хората от древни времена наблюдават спирация дъха космически екран, образуван от Северното сияние. В миналото те мислели, че гигантски дракони и змии бродят по небето, че боговете танцуват, че духове с фенери търсят мъртвите ловци, че става дума за реенето на душите или че небесните светлини могат магически да повлияят на живота им. Днес знаем, че това са частици, които в резултат на изричането на слънцето се носят из космоса и достигат Земята със закъснение от около два дни. Магнитното поле около Земята отразява частиците, но на полюсите, където полето е слабо, те проникват в атмосферата и създават впечатляващ спектакъл високо над земята. Фактът, че учените вече са в състояние да разгадаят мистериите на сиянието, по никакъв начин не намалява красотата му. Северното сияние се нарича *aurora borealis*, а южното сияние се нарича *aurora australis*.

ПОЛЯРНО
(СИЯНИЕ)

ПОД ПОВЪРХНОСТТА

ФИРН е замръзнал сняг, който постепенно се превръща в лед. Бавно се движи към морето, оттапяйки се от сушата, се превръща в айсберг. Големи ледени плочи плуват на повърхността по няколко години преди да се разтопят.

ЛЕДНИКЪТ е образуван от пресован сняг. На места дебелината му е над 4500 м. Тъй като съхранява паметта на нашата планета, учените го изследват чрез дълбоки сондажи. Ледът има два слоя – летен и зимен. Благодарение на това, от пробитите ледени колони е възможно да се получи много информация за миналото на Земята, така както от годишните пръстени на дървото. В антарктическия ледник се крият 370 от така наречените подледникови езера. Те се намират между подпочвения слой и ледника. Най-голямото от тях се нарича Восток, точно като едноименната станция над него.

ШЕЛФОВИЯТ ЛЕДНИК е ледена платформа, под която няма земя, а море. Названието идва от английското „shelf“, което означава рафт. Дебелината му е между 100 м и един километър. Най-големият шелфов ледник е Рос – с размерите на Франция.

СУША Пермафрост (вечна замръзналост) е почва или скала, която е била замръзнала поне в две последователни години. Намира се под една четвърт от ледената покривка на Антарктида. Притежава огромна сила и притиска сушата под себе си. Ако всичият лед се разтопи, без целия този товар антарктическият континент би се „вдигнал“ нагоре. Понеже не е възможно да се изчисли точно с колко, дори не е възможно да се начертае карта на Антарктида без леда.

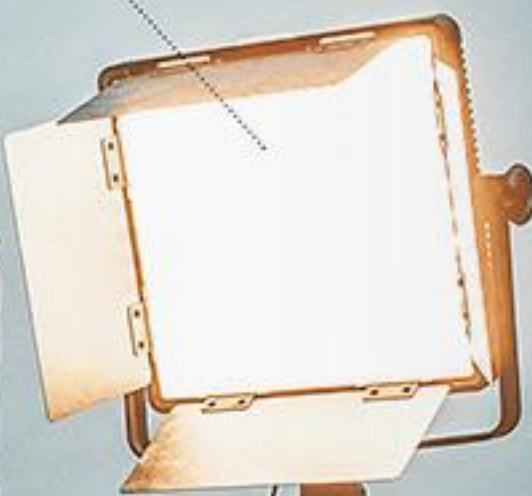
НУНАТАК е стърчаща над леда скала. Тъмните скали не отразяват слънчевата светлина така, както белият лед, затова тук е по-топло. Влагата от разтопения лед позволява на мъховете и лишките да растат. Но растителността никога не израства на височина, защото по-топло е едва на няколко сантиметра над скалната повърхност. 99,7% от Антарктида е покрита с ледници, останалите 0,3% са излъкналите антарктически почвени слоеве.

КОЛОНИЯ ПИНГВИНИ Тъй като прекарват три четвърти от живота си в морето, те изграждат гнездата си близо до брега. Изключение правят императорските пингвини, които създават колонии и на десетки километри във вътрешността на сушата. Пингвините са много общителни същества, които живеят в колонии от по няколко десетки до 2 милиона индивиди. Числеността на колонията варира в зависимост от вида.

ЗАМРЪЗНАЛО МОРЕ Морето замръзва при около -2°C, а ледът се образува само на повърхността. Има голяма разлика между морския лед и плаващия в морето айсберг. Ледените късове могат да скрият до 90% от обема си под повърхността, представлявайки заплаха за корабите. Историята на „Титаник“ е показателна...

МОРСКАТА ПОВЪРХНОСТ се намира на 0 м. над морското равнище. От нея се изчислява височината на сушата и дълбочината под морската повърхност. Тя далеч не е толкова стабилна, колкото бихме искали. Заради глобалното затопляне ледниците в света се топят, а морското равнище се покачва. Ако целият лед в Антарктида се стопи, морското равнище ще се повиши с 60 метра и градове като Берлин, Ню Йорк, Шанхай, Банкок, Венеция, Амстердам и много други ще останат под вода.

СЛЪНЦЕТО Полусите на Земята са най-отдалечени от Слънцето, а екваторът е най-близо до него. Полярният ден на полюса продължава половин година. Тъй като по-голямата част от повърхността е под бял сняг и лед, а въздухът е много сух, слънчевите лъчи се отразяват обратно към космоса. В Антарктида няма топлина, но пак има много отразена светлина и съществува риск от снежна слепота.

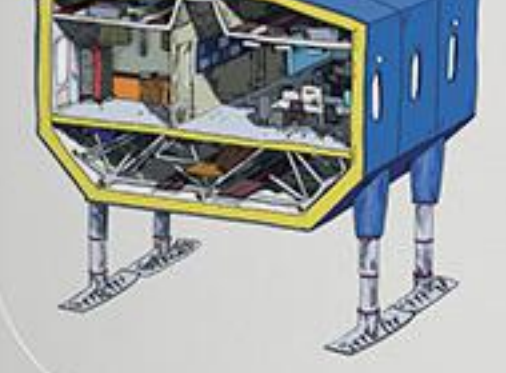
АЙСБЕРГЪТ е отчупено парче от ледник. Леденият блок не е толкова солен като морския лед, защото се състои от паднал замръзнал сняг.

На Антарктида има повече от 70 станции на 30 държави. Една от първите е „Базата на Скот“, където британската експедиция презимува преди да се отправи към полюса. Тя може да се посети и днес, защото е добре запазена заради студа и сухотата. Но базата „Фрамхайм“ на Амундсен вече не може да се разгледа, тъй като е пропаднала в леда и е изчезнала. Въпреки че малко хора, освен учените, посещават полярните станции, за някои страни да имат собствена база е въпрос на престиж. Изграждането ѝ е голямо предизвикателство, а строителните технологии постепенно се променят. В някои случаи участват топ архитекти, които измислят как най-добре да създадат сграда в екстремните условия, така че тя да има възможно най-малко влияние върху околната среда и да е в състояние да си осигури възможно най-много енергия от слънчевата светлина и вятъра в Антарктида. Станциите се различават и по това дали работят цялогодисно или само сезонно. Има значение и това за колко души е предназначена станцията. Някои са малки, например чешката полярна станция „Мендел“ може да побере максимум 18 учени. Най-голямата антарктическа станция е американската „Мак Мърдо“, в която живеят 1200 души и прилича на по-малък град. Важно е и местото, където се намира станцията. То се избира в зависимост от проучванията, които се провеждат тук, както и според нейната достъпност за корабите или самолетите. Бъдещето на полярните станции е като това на британската станция „Халей VI“, която може да се движи в зависимост от това, което се проучва в момента. Китай например е изградил своята станция – „Dome A“, на екстремно място – на 4093 м надморска височина. Най-топло тук е при -35° С, а най-студено – при -82,3° С, със средна годишна температура от -58,4° С. Неслучайно тук се провеждат метеорологични изследвания. За да са стабилни, повечето станции са построени върху твърда земя или скала. Най-често ще ги открием по крайбрежието, което предлага повече обекти за научни изследвания, отколкото вътрешността. Добра идея е да построите антарктическа станция в близост до други станции, защото никога не се знае кога ще имате нужда от помощ.

„TROLL“
Норвегия
72°00'43"S, 02°31'59"E
Целогодишна станция
Капацитет: 60 души

Станцията е построена през 1990 г. като сезонна, след реновиране през 2005 г. се използва цялогодисно. Намира се на 235 км от брега, ето защо до нея може да стигнете с ледоразбивач и след това да продължите с моторна шейна или по вълдук. На станцията има площадка за хеликоптери и писта, т.е. – снегът е така поддържан, че да може самолетът да излезе и кацне върху него. Той лети седем пъти годишно.

„HALLEY VI“
Великобритания
75°34'25"S, 25°28'01"W
Целогодишна станция
Капацитет: 52 души

Станцията се състои от осем взаимозависими клетки, които се издигат върху хидравлични крака с гигантски ски. Може да бъде преместена с булдозери. Цветовете са подбрани така, че учените, които прекарват много месеци тук, да компенсират недостига на багри в околния пейзаж. Върте, например, има стълбище, обикновено с улично дърво от ливански кедр. Това би трябвало да стимулира обонятелните усещания, които липсват в Антарктида. Базата вече е шестият наследник на оригиналната станция „Халей“ от 1956 г. Не е построена върху твърда земя, а върху движещи се ледник. Предишните версии на базата не били стабилни върху него и постепенно пропаднали. В опит да се предотврати това, бил създаден този антарктически керван на бъдещето.

„GONZÁLES VIDELA“
Чили
64°49'25"S, 62°51'26"W
Сезонна станция (декември – април)
Капацитет: 15 души

Станцията носи името на чилийския президент, който посетил Антарктида през 1940 г. Подобно на много други станции, и тази се намира на място с колонии на пингуини, така че първото, което ви удря в носа, е носителната миризма на гуано, пингуинските изпражнения.

СТАНЦИЯТА НА СКОТ

„SCOTT'S HUTTE“
Великобритания
77°38'10"S, 166°25'04"E
Капацитет: 30 души

Тук 25 мъже чакали Скот да се върне от експедицията до полюса. Произведена е в Англия, а екипажът я слобил чак в Антарктида. В интернет може да посетите виртуално „Базата на Скот“.

6-ТИ ЮНИ 1911
ТЪРЖЕСТВО ПО СЛУЧАЙ
43-ИЯ РОЖДЕН ДЕН НА
РОБЪРТ ФАЛКОН СКОТ.

„MCMURDO“
Съединени щати
77°50'53"S, 166°40'06"E
Целогодишна станция
Капацитет: 1200 души

Най-големият антарктически град. Той служи и като хранов център за други станции. Всеки сезон верижните трактори проправят пътя чак до полюса, т.нар. леднопалосна магистрала „Мак Мърдо“. В Антарктида часовите зони не важат, така че всяка станция се ръководи от местното време на своята страна. Но как ли се справят с часа в „Мак Мърдо“, след като в Америка има четири часови зони?

„NEUMAYER III“
Германия
70°41'00"S, 08°16'00"W
Целогодишна станция
Капацитет: 40 души

Станцията е малко по-голяма от половин футболно игрище. Изградена е върху хидравлични стълбове, които могат да я повдигат над натрупващия се сняг. Това е голям проблем за станциите, които не са разположени върху твърда земя като нунатак*, а директно върху ледника. Стълбовете са електрично и добре функциониращо решение.

*Нунатак представлява сканен масив – част от ледническия скелет или връх, който остава непокрит от сняг или мръс и се намира напред ледено поле или митер. Използва се като природен ориентир. Сканите формации в рибесто и набузено заради силното обветряне.

„BROWN“
Аржентина
64°53'43,7"S, 62°52'13"W
Сезонна станция (октомври – март)
Капацитет: 18 души

Такива указателни табели имат много станции, тази е от базата „Brown“. Всички стрелки сочат в една посока, а изключение на една, която сочи Южния полюс.

„VERNAZSKY“
Украйна
65°14'44"S, 64°15'27"W
Целогодишна станция
Капацитет: 24 души

През 1994 г. украинците я купуват от британците. Първоначално ѝ име е „Фарадей“. Това е единственото място на Антарктида, където държат на социалния живот толкова много, че част от базата е и един бар.

„SCOTT“
Нова Зеландия
77°50'58"S, 166°46'02"E
Целогодишна станция
Капацитет: 86 души

Намира се на около 3 км от американската база „Мак Мърдо“. Състои се от шест основни сгради и три лаборатории. Сградите са на 7 метра една от друга поради опасност от пожар. Строителството започва през 1956 г. Може да видите как изглежда в момента в интернет чрез уеб камерата.

„TAISHAN“
Китай
73°51'50"S, 76°58'27"E
Сезонна станция (декември – февруари)
Капацитет: 20 души

Намира се дълбоко във вътрешността на Антарктида. Най-близкият лекар е на 522 км. Ако няма друго станция зад хълма, въщност това е нормално разстояние за Антарктида.

„SANAE IV“
Южна Африка
71°40'37"S, 02°50'42"W
Целогодишна станция
Капацитет: 80 души

Медицинското оборудване на станциите отговаря на броя на работещите в тях. Южноафриканската станция е една от по-големите, с двама лекари през летния сезон и един през зимата. Тук ще откриете операционна маса, рентген, дефибрилатор и стоматологичен стол. Един антарктически лекар трябва наистина да разбира от всичко.

„JOHANN GREGOR MENDEL“
Чехия
63°48'02"S, 57°52'57"W
Сезонна станция (декември – март)
Капацитет: 20 души

Чешката станция е единствената в света, която принадлежи на университет, по-специално на Масариковия университет в Брно.

„VOSTOK“
Русия
78°28'00"S, 106°48'00"E
Целогодишна станция
Капацитет: 30 души

Станцията се намира в най-екстремните условия, в близост до геомагнитния полюс и полюса на недостъпност, на надморска височина от 3488 м, а местоположението ѝ е идеално за метеорологични изследвания. В червено-бялата сфера е разположена антена, която следи данните от изстрелените метеорологични балони. На това място е отбелязана най-ниската температура на Земята, измерена с термометър. Средногодишната температура тук е -55,4° С.

„PRINCESS ELISABETH“
Белгия
71°56'59,5"S, 23°20'48,8"E
Сезонна станция (ноември – февруари)
Капацитет: 40 души

Носи името на белгийската наследничка на трона, която към момента на откриването на станцията през 2008 г. вече е била в първи клас. Енергийно независима постройка, която не оставя след себе си никаква екологичен отпадък.

СТАНЦИИ

Към 2019 г. станции в Антарктида имат следните страни:

- Австралия
- Аржентина
- Беларус
- Белгия
- Бразилия
- България
- Великобритания
- Германия
- Еквадор
- Индия
- Испания
- Италия
- Китай
- Нова Зеландия
- Норвегия
- Перу
- Полша
- Русия
- Съединени американски щати
- Украйна
- Уругвай
- Финландия
- Франция
- Холандия
- Чехия
- Чили
- Швеция
- Южна Африка
- Южна Корея
- Япония

В Антарктида е забранено е да се лови каквото и да е друго, освен риба. Не са позволени домашни любимци и като цяло нищо, на което не му е там мястото. Правилата са толкова строги, че се проверява да не би случайно някой да донесе на подметката си семенце, което може да пусне корени там. Това би нарушило баланса на местната природа. Чуждоземни животни или растения могат да повлияят негативно на новата среда толкова, че местната флора и фауна да бъде засегната. Но важи ли това за човека, който постепенно променя цялото земно кълбо за свое благо и често не в добра посока?

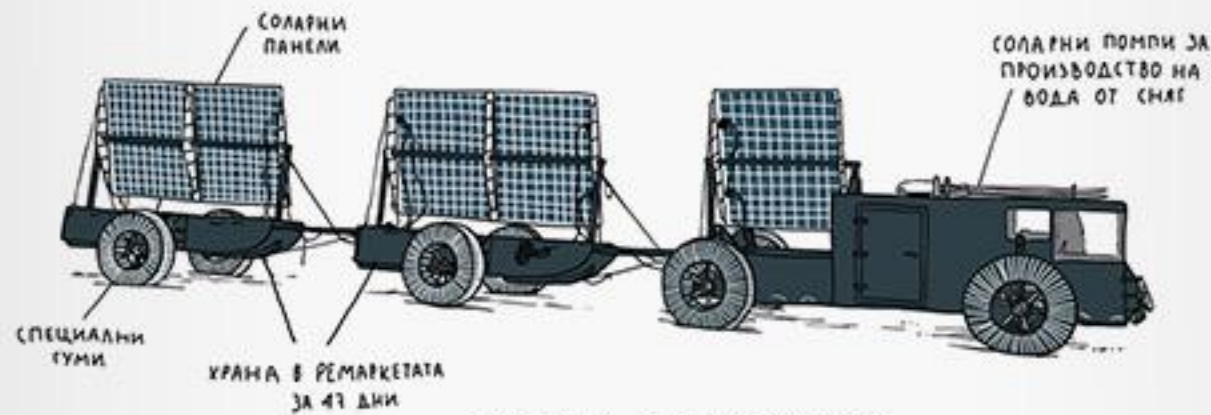

ЕПОХАТА НА ПЛАСТМАСАТА

Точно както Антарктида влияе на времето по целия свят, това, което се случва от другата страна на планетата, може да повлияе на Антарктида. Например океаните, миещи бреговете на всички континенти, са пълни с човешки отпадъци. В момента над 150 милиона тона пластмаса се носят по вълните. Една PET бутилка се разлага 100 години, което означава, че морето ще бъде замърсено още дълго време. Освен това голяма част от пластмасата постепенно се разпада на малки парченца, наречени микропластмаси. Те са невидими и са толкова малки, че могат да достигнат до места, където не бихме ги търсили, включително в прясната вода и в много храни, които ядем, например в месото. Ние ядем и пием пластмаса, без да знаем. През 2019 г. беше осъществено най-дълбокото потапяне на човек – на дълбочина от 10 927 м под морското равнище. Каква била изненадата на моряка в подводницата, когато на дъното открил найлонова торбичка и опаковка от бонбони. Нашият боکلук ни е изпреварил и е достигнал до места, където човек не е стъпвал преди.

Може ли боکلукът да служи като ресурс? Холандската двойка Едуин и Лизбет тер Велде започва да гледа на пластмасовите отпадъци по различен начин. Тел първа ще видим какъв потенциал се крие в тях. Тъй като в света има около 8 милиарда тона пластмаса, от която 7 милиарда са отпадъци, добре е да се замислим за това. С група съмишленици ентузиастични Едуин и Лизбет тер Велде направили от пластмасови отпадъци нишка за 3D печат. От нея изработили лека и здрава нова пластмаса, от която пък сглобили малко смешно превозно средство. За да докажат, че това е нов подход към отпадъците, с него решили да отидат на Южния полюс. Няма много места по света, където новата технология може да бъде тествана в по-екстремни условия. Превозното средство се казва „Solar Voyager“ („Слънчев пътешественик“), тежи 1485 kg, дълго е 16 м и се движи с максимална скорост 8 км/ч. То е напълно екологично, защото работи със слънчева енергия, а оборудването включва и специални помпи, които произвеждат питейна вода от сняг. „Solar Voyager“ пристига на полюса на 12 декември 2018 г.

SOLAR VOYAGER

ЧОВЕШКИЯТ ПРИНОС

